

Πορίσματα του 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου Βιοηθικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, με θέμα την «Υπογεννητικότητα»

[Οικουμενικό Πατριαρχείο](#) / [Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας](#)

Την Παρασκευή, 2 Οκτωβρίου 2026, στην Κεντρική Αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου «ΘΕΟΜΗΤΩΡ», άρχισαν οι εργασίες του 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου Βιοηθικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, με θέμα την «Υπογεννητικότητα».

Τον Αγιασμό τέλεσε **ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ανδίδων κ. Ισίδωρος** και της πανηγυρικής εναρκτήριας συνεδρίας προήδρευσε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Γρηγόριος, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, ενώ τον όλο συντονισμό των ομιλητών είχε ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης κ. Ρωμανός Αναστασιάδης.

Μετά την ακολουθία του Αγιασμού αναγνώστηκε από τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας κ. Μακάριο, Εκπρόσωπο του Οικουμενικού Πατριάρχου και της Μητρός Εκκλησίας και Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, το Σεπτό Μήνυμα του Πατριάρχου μας, ο οποίος μεταξύ των άλλων τόνισε: «Συχνάκις, ή ύπογεννητικότητα αποδίδεται εις τήν οικονομικήν δυσπραγίαν, εις τήν μεταλλαγήν τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν καί εις τήν, κακῶς νοουμένην, χειραφέτησιν τῆς γυναικός. Δέν ἀρνούμεθα τήν ἀρνητικήν ἐπίδρασιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω εις τήν μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων καί τήν συνακόλουθον ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τινας Χώρας, μεταξύ δέ αὐτῶν καί τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἔχομεν τήν βαθυτέραν πεποίθησιν ὅτι, πρωτίστως, ή δραματική αὕτη συρρίκνωσις ἀποτελεῖ πρόβλημα πνευματικόν, ὀφειλόμενον εις τήν «λήθην τοῦ θυσιαστικοῦ ἥθους τῆς ἀγάπης» καί οὐχί εις τάς οικονομικάς καί ἄλλας δυσκολίας, διό καί προτρέπομεν πατρικῶς τάς χριστιανικάς οἰκογενείας, ὅπως βαδίζωσι, μετά πάσης ἐμπιστοσύνης τῷ θείῳ θελήματι, τήν ὁδόν τῆς ἐννόμου καί κατὰ Θεόν συζυγίας, συνεργοῦντες τῷ Θεῷ οὐ μόνον εις παιδοποιίαν ἀλλά εἰς καλλιτεκνίαν».

Εν συνεχεία, απηύθυνε χαιρετισμό ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας κ. Μακάριος, με την ιδιότητα του Προέδρου της Συνοδικής Επιτροπής επί της Βιοηθικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ο οποίος καλωσόρισε θερμά τους συνέδρους και εξέφρασε τη χαρά του, διότι το Συνέδριο της Βιοηθικής αποτελεί ένα σημείο συνάντησης της θεολογίας, των ανθρωπιστικών και των βιοϊατρικών επιστημών, που σκοπεύει να δώσει απαντήσεις στα μεγάλα και αγωνιώδη ερωτήματα του σύγχρονου ανθρώπου. Ακολούθησαν οι χαιρετισμοί του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ. Ευγενίου, Προέδρου της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου, του επιχωρίου Επισκόπου, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Προδρόμου, και των εκπροσώπων των τοπικών, πολιτικών και ακαδημαϊκών Αρχών.

Η πρώτη ημέρα του Συνεδρίου έληξε με την εισαγωγική ομιλία του Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας κ. Μακαρίου, με τίτλο: “Δια του ευαγγελίου εγώ υμάς εγέννησα” (Α΄ Κορ. δ΄, 15) Θεολογική προσέγγιση της παιδοποιΐας και της υπογεννητικότητας, ο οποίος με σύγχρονο θεολογικό λόγο αλλά στέρεα θεμελιωμένο στη σοφία των Πατέρων της Εκκλησίας μας τόνισε ότι η Εκκλησία δεν μπορεί να αντιμετωπίζει το δημογραφικό πρόβλημα μέσα από μια οπτική στατιστικής ανάλυσης, αλλά οφείλει να προσεγγίζει τον σύγχρονο άνθρωπο και τη χριστιανική οικογένεια με πνεύμα κατανόησης και οικονομίας, προσβλέποντας στη σωτηρία του προσώπου και όχι

απλώς στη διαιώνιση του είδους. Ο πνευματικός πατέρας καλείται, με αγάπη και σεβασμό προς την ελευθερία του ανθρωπίνου προσώπου, να διακονήσει αυτό ακριβώς το μυστήριο της σωτηρίας, χωρίς να εξαντλεί την ποιμαντική του στους αριθμούς. Σκοπός του πνευματικού είναι να εμπνέει και να καθοδηγεί στην εν Χριστώ ζωή και τελείωση μέσα στην ευλογημένη συζυγία.

Ακολούθησε γόνιμη συζήτηση και, εν συνεχεία, παρατέθηκε επίσημο δείπνο προς τιμήν του Προέδρου και των εκλεκτών συνέδρων από τον Σεβασμιώτατο Ποιμενάρχη, Μητροπολίτη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Πρόδρομο.

Να σημειωθεί ότι κατά την έναρξη και την πρώτη πανηγυρική Συνεδρία παρέστησαν ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Ευγένιος, οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Πρόδρομος, Μεσογαίας και Λαυρεωτικής κ. Νικόλαος και Περιστερίου κ. Γρηγόριος, οι Θεοφιλέστατοι Επίσκοποι Χώρας κ. Ευμένιος, Καμπέρας κ. Αθηναγόρας, Κνωσού κ. Μεθόδιος, Ταμισού κ. Πανάρετος, Πατριαρχικός Έξαρχος Λιθουανίας, και Ανδίδων κ. Ισίδωρος. Επίσης, παρέστησαν ο Εντιμότατος κ. Εμμανουήλ Χνάρης, Βουλευτής Ρεθύμνου, ο Περιφερειάρχης Κρήτης, Εντιμολογιώτατος Άρχων Έξαρχος της Μεγάλης Εκκλησίας κ. Σταύρος Αρναουτάκης, η Ευγενεστάτη κ. Μαρία Λιονή, Αντιπεριφερειάρχης Ρεθύμνης, ο Εντιμότατος κ. Γεώργιος Μαρινάκης, Δήμαρχος Ρεθύμνης, Αντιδήμαρχοι, επικεφαλής των Στρατιωτικών Αρχών και των Σωμάτων

Ασφαλείας του τόπου, ο Ελλογιμώτατος Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, Καθηγητής κ. Εμμανουήλ Καραγεωργούδης, ο Αντιπρύτανης Οικονομικών και Υποδομών του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ελλογιμώτατος Καθηγητής κ. Γεώργιος Σταματόπουλος, εκ μέρους του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης, ο Αντιπρύτανης Έρευνας και Καινοτομίας, Ελλογιμώτατος Καθηγητής κ. Μιχαήλ Ταταράκης, εκ μέρους του Πρύτανη του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, ο Ελλογιμώτατος κ. Μιχαήλ Στρουμπάκης, Πρόεδρος της Πατριαρχικής Ακαδημίας Κρήτης, μέλη της ακαδημαϊκής και επιστημονικής Κοινότητας, κληρικοί, μοναστικές αδελφότητες και πολυπληθές ακροατήριο.

Το Σάββατο, 3 Οκτωβρίου συνεχίστηκαν οι εργασίες του Συνεδρίου. Κατά την πρώτη συνεδρία, με τίτλο «Το χάρισμα της ζωής και της τεκνογονίας: θεολογικές, βιοηθικές και κοινωνικές παράμετροι» και υπό την προεδρία του Ελλογιμωτάτου Κοσμήτορος της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, Καθηγητού κ. Εμμανουήλ Καραγεωργούδη, παρουσίασαν την εισήγησή τους: οι Σεβ. Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής κ. Νικόλαος, με θέμα: «Οικογένεια και η επιθυμία αποκτήσεως τέκνων», Θεοφιλ. Επίσκοπος Ανδίδων κ. Ισίδωρος, επ. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα: «"Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε" στη διδασκαλία του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης: Υπογεννητικότητα βιολογική και πνευματική», Ελλογιμώτατος κ. Κωνσταντίνος Πάντος, Διδάκτωρ Ιατρικής, με θέμα: «Γονιμότητα - Υπογεννητικότητα: Η σημασία της ενημερώσεως», οι Ελλογιμώτατοι κ.κ. Μιλιτιάδης Βάντσος, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, με θέμα: «Η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή ως μέσον αντιμετώπισης της υπογεννητικότητας; Προσέγγισις χριστιανικής βιοηθικής», και Κωνσταντίνος Κορναράκης, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα: «Η υπογεννητικότητα στον σύγχρονο πολιτισμό ως κρίση του προσώπου: Κριτική θεώρηση εξ επόψεως θεολογικής ανθρωπολογίας» και, τέλος, αναγνώστηκε η Εισήγηση του απουσιάζοντος Εντιμολογιωτάτου Άρχοντος Διδασκάλου του Γένους, κ. Κων/νου Δεληκωσταντή, ομ. Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα: «Απελευθέρωση της γυναίκας και υπογεννητικότητα».

Κατά τη διάρκεια της Α΄ Συνεδρίας της ημέρας, μετά από πρόταση του Προέδρου του Συνεδρίου, Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας κ. Μακαρίου, η οποία έγινε αποδεκτή με πολύ ενθουσιασμό από όλους τους Συνέδρους, αποφασίστηκε το παρόν Συνέδριο να αφιερωθεί στο σεπτό Πρόσωπο του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ο οποίος εφέτος συμπληρώνει 35 συναπτά έτη στο πηδάλιο της Μεγάλης Εκκλησίας (22 Οκτωβρίου 1991).

Στη δεύτερη θεματική ενότητα με τίτλο «Το δώρον της ζωής και η ευθύνη του προσώπου: το ζήτημα των αμβλώσεων» και υπό την προεδρία του Ελλογιμωτάτου

κ. Δημητρίου Σκρέκκα, επ. Καθηγητού της Βυζαντινής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ομίλησαν οι: Αιδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Βασίλειος Καλλιακμάνης, ομ. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, με θέμα: «Ο άνθρωπος ανάμεσα στη χαρά της ζωής και την οδύνη των εκτρώσεων» και ο Ελλογιμώτατος κ. Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης, Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα: «Η ηθική περί τις αμβλώσεις: Μία παλαιά ηθική συζήτηση υπό εντελώς νέο πρίσμα».

Ακολούθησε η τρίτη και τελευταία θεματική συνεδρία με τίτλο: «Η μέριμνα για τον άνθρωπο: κοινωνική ευθύνη, ποιμαντική φροντίδα και ιατρική διακονία», υπό την προεδρία του Εντιμοτάτου κ. Μανούσου Κλάδου, Δημοσιογράφου και Προέδρου της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ρεθύμνης, κατά την οποία ομίλησαν ο Ελλογιμώτατος κ. Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, με θέμα: «Δημογραφικό πρόβλημα: Κοινωνιολογικές και θεολογικές παράμετροι», ο Αιδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Χριστοφόρος Χρόνης, επ. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με θέμα: «Η ποιμαντική της Εκκλησίας απέναντι στις βιοηθικές προκλήσεις της υπογεννητικότητας: από την αβεβαιότητα στην εμπιστοσύνη στη Θεία Πρόνοια» και ο Ελλογιμώτατος κ. Χρήστος Λιονής, ομ. Καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Παν. Κρήτης, με θέμα: «Υπογεννητικότητα – Ο ρόλος και η συμβολή του ιατρού της οικογενείας και των υπηρεσιών Πρωτοβαθμίας Φροντίδας Υγείας στην αντιμετώπισή της».

Οι εισηγήσεις του Συνεδρίου ανέδειξαν την υπογεννητικότητα ως ένα σύνθετο και πολυδιάστατο ζήτημα, το οποίο υπερβαίνει τα στενά όρια του δημογραφικού προβλήματος και αγγίζει καίριες πτυχές της ανθρώπινης ζωής και της κοινωνίας μας. Μέσα από τη συνάντηση της Ορθόδοξης Θεολογίας με τη Βιοηθική, την Ιατρική, τη Φιλοσοφία και την Κοινωνιολογία μελετήθηκαν ζητήματα που αφορούν την οικογένεια και την τεκνογονία, τη γονιμότητα και την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, τις αμβλώσεις, αλλά και τη θέση και την ευθύνη του ανθρώπου απέναντι στο δώρο της ζωής. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε, επίσης, στην ποιμαντική μέριμνα της Εκκλησίας και στη συμβολή της ιατρικής επιστήμης στην αντιμετώπιση του προβλήματος της υπογεννητικότητας. Οι εισηγήσεις έδωσαν αφορμή για ουσιαστικό προβληματισμό και γόνιμο διάλογο, με ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις και ερωτήσεις εκ μέρους των συνέδρων.

Την Κυριακή, 4 Οκτωβρίου 2026, τελέστηκε στο Καθολικό της Ιεράς Μονής Αγίας Αναστασίας της Ρωμαίας, πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο, προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας κ. Μακαρίου και συλλειτουργούντων των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Μεσογαίας και Λαυρεωτικής κ. Νικολάου και

Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Προδρόμου, καθώς και των Θεοφιλεστάτων Χωρεπισκόπων Χώρας κ. Ευμενίου και Καμπέρας κ. Αθηναγόρου, του Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου κ. Παρθενίου Καλυβιανάκη, Πρωτοσυγκέλλου της Ιεράς Μητροπόλεως, του Ηγουμένου και Κτίτορος της Μονής, Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου κ. Βασιλείου Παπαδάκη, πρεσβυτέρων και διακόνων, με τη συμμετοχή των Συνέδρων και πολλών πιστών. Τον θείο λόγο εκήρυξε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ταμισού κ. Πανάρετος, Πατριαρχικός Έξαρχος Λιθουανίας.

Οι εργασίες του Συνεδρίου ολοκληρώθηκαν στο Αρχονταρίκι της Ιεράς Μονής, όπου πραγματοποιήθηκε η καταληκτική συνεδρία μετά το πέρας της ευχαριστιακής Συνάξεως, με τη μελέτη και την έγκριση των σχετικών πορισμάτων.

Πριν από την επίσημη λήξη, ο Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας αναφέρθηκε με ιδιαίτερη θερμή στη συμβολή του Μητροπολίτου Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου και των συνεργατών του στην επιτυχή πραγματοποίηση του Συνεδρίου, ευχαριστώντας τον για τη μέριμνα, την οργάνωση και την απaráμιλλη φιλοξενία. Ταυτόχρονα, διαβίβασε προς όλους την ευλογία και τις πατρικές ευχές της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου.

Ο Σεβασμιώτατος κ. Πρόδρομος, ανταποκρινόμενος στους λόγους αυτούς, εξήρε τη συμβολή του Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας στην προετοιμασία και επιτυχή έκβαση του 4ου Συνεδρίου Βιοηθικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ενώ έκανε ιδιαίτερη μνεία στην πολυσχιδή εκκλησιαστική του διακονία, τόσο προς το ποίμνιο της Αυστραλίας όσο και προς την Ορθόδοξη Εκκλησία στο σύνολό της.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Εν συνεχεία, προτείνονται για περαιτέρω προβληματισμό και συζήτηση τα ακόλουθα πορίσματα:

1. Ο γάμος έχει πρωτίστως σωτηριολογικό χαρακτήρα, καθώς αποβλέπει στην ενότητα των συζύγων και στη μεταμόρφωση της σχέσεώς τους σε κοινωνία αγάπης και, τελικώς, σε ένωση με τον Θεό. Η μυστηριακή αυτή θεώρηση, χωρίς να υποτιμά το σώμα και τη συζυγική συνάφεια, συνιστά υπέρβαση της φιλαυτίας, που οδηγείστη μεταμόρφωση του έρωτα σε αγαπητική προσφορά και κοινωνία. Η παιδοποιία αποτελεί, επίσης, ουσιώδη σκοπό και ευλογία του γάμου, χωρίς όμως να εξαντλεί ή να περιορίζει το θεολογικό περιεχόμενο και τον σωτηριολογικό προσανατολισμό του σε αυτό.
2. Η Εκκλησία δεν προσεγγίζει τη γέννηση μόνον ως βιολογικό γεγονός, αλλά ως πνευματική πραγματικότητα: αναγεννά τον άνθρωπο «εν Χριστώ» διά του Ευαγγελίου, του Βαπτίσματος και της θείας Ευχαριστίας. Με αυτές τις προϋποθέσεις προσεγγίζει το σοβαρό πρόβλημα της υπογεννητικότητας. Η στήριξη της οικογένειας και της τεκνογονίας είναι αναγκαία, χωρίς όμως ο άνθρωπος να μεταβάλλεται σε μέσο επιτεύξεως δημογραφικών ή εθνικών στόχων.

Κάθε παιδί έχει αξία όχι επειδή αυξάνει τον πληθυσμό μιας χώρας, αλλά επειδή είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο πρόσωπο, πλασμένο «κατ' εικόνα Θεοῦ». Η συνέχεια ενός λαού εξαρτάται από τη διατήρηση της πίστεως, του ήθους, της παιδείας και της πνευματικής του ταυτότητας και όχι μόνο από την αριθμητική αύξηση του πληθυσμού.

3. Συναφώς, η επιβίωση ενός έθνους δεν είναι μόνο ζήτημα δημογραφικής πολιτικής· είναι και ζήτημα πνευματικής αναγεννήσεως. Ειδικώς για την Ελλάδα, η οποία, σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία αντιμετωπίζει έντονο δημογραφικό πρόβλημα, μελετήθηκαν περαιτέρω παράμετροι του φαινομένου και διαπιστώθηκε ότι οι Έλληνες δεν λιγοστεύουν μόνο αριθμητικώς αλλά ότι συγχρόνως χάνεται και κάτι βαθύτερο από την πνευματική φυσιογνωμία και την ψυχή τους. Το πρόβλημα δεν θα είναι μόνο πόσοι Έλληνες θα υπάρχουν αύριο, αλλά και τι είδους Έλληνες θα είναι αυτοί. Και η Εκκλησία οφείλει να υπενθυμίζει ότι η πραγματική δύναμη ενός λαού δεν μετρείται μόνο με το πλήθος του, αλλά και με την ποιότητα του ήθους του.

4. Η ποιμαντική της παιδοποιίας οφείλει να σέβεται την ελευθερία και την ευθύνη των συζύγων, χωρίς ο πνευματικός πατέρας να υποκαθιστά τις προσωπικές τους αποφάσεις ή να μετατρέπει την τεκνογονία σε κριτήριο πνευματικότητας. Το ποιμαντικό ενδιαφέρον πρέπει να εστιάζει κυρίως στο βαθύτερο φρόνημα, στα κίνητρα και στις πραγματικές συνθήκες ζωής των συζύγων και όχι απαραίτητα στον αριθμό των παιδιών. Παράλληλα, ο κληρικός οφείλει να αναγνωρίζει τα όρια της διακονίας του και να συνεργάζεται, όπου απαιτείται, με ειδικούς. Πίσω από τις δημογραφικές επιλογές βρίσκονται πρόσωπα, φόβοι, αγωνίες, τραύματα και υπαρξιακά ερωτήματα. Η Εκκλησία καλείται να καλλιεργεί την εμπιστοσύνη, να ενισχύει τους νέους ανθρώπους και τα ζευγάρια, να στηρίζει τη δημιουργία οικογένειας και να μαρτυρεί ότι η υποδοχή μιας νέας ζωής δεν είναι απλώς συμμόρφωση προς μία ηθική υποχρέωση αλλά πράξη αγάπης, ελευθερίας, ελπίδας και ανοίγματος προς τον άλλο.

5. Η υπογεννητικότητα είναι εξαιρετικά σύνθετο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο, το οποίο δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί αποκλειστικά με οικονομικούς, δημογραφικούς ή κοινωνιολογικούς όρους. Η Εκκλησία δεν μπορεί να περιορίζει τον λόγο της για την υπογεννητικότητα σε μία «δημογραφική πολιτική με θρησκευτικό πρόσημο». Η οικονομική ανασφάλεια, η καθυστέρηση στη δημιουργία οικογένειας, οι αυξημένες απαιτήσεις της ανατροφής των παιδιών και η αβεβαιότητα για το μέλλον συνυπάρχουν με βαθύτερες πολιτισμικές και πνευματικές μεταβολές: την κρίση της οικογένειας και των διαπροσωπικών σχέσεων, την ενίσχυση του ατομοκεντρισμού, την αποδυνάμωση της διάθεσης για

δέσμευση και θυσία και τη μεταβολή των αξιακών προτεραιοτήτων. Κατά συνέπεια, η αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος αποτελεί πρωτίστως αξιακό και δευτερευόντως πολιτικό ζήτημα. Η αυθεντική απάντηση της Εκκλησίας είναι η πνευματική αύξηση του ανθρώπου «κατ' εικόνα Θεού», η οικοδόμηση σχέσης μετά του ετέρου προσώπου και η ένταξη της βιολογικής ζωής στον ευρύτερο προσανατολισμό προς το πλήρωμα της ζωής εν Χριστώ. Έτσι, το «αυξάνεσθε» αποκτά θεολογικό βάθος και προηγείται ουσιαστικά του «πληθύνεσθε».

6. Ιδιαίτερη ποιμαντική σημασία έχει η έγκαιρη, υπεύθυνη και επιστημονικά τεκμηριωμένη ενημέρωση των νέων ανθρώπων γύρω από τη γονιμότητα και τους παράγοντες που την επηρεάζουν. Η πληροφόρηση δεν πρέπει να μεταλλάσσεται σε χειραγώγηση, αλλά να υπηρετεί την ελεύθερη και συνειδητή λήψη αποφάσεων. Η ενημέρωση για τη γονιμότητα δεν αποτελεί απλώς εργαλείο δημογραφικής πολιτικής, αλλά μέρος της συνολικότερης μέριμνας για την υγεία, την ποιότητα ζωής και την υπεύθυνη άσκηση της ελευθερίας του προσώπου.

7. Η υπογεννητικότητα δεν μπορεί να αποτελεί αιτία υποτίμησης της γυναίκας ούτε η αντιμετώπισή της να οδηγεί στην αναβίωση κοινωνικών στερεοτύπων ή στην εργαλειοποίηση της μητρότητας. Η ουσιαστική ισότητα των φύλων, η υπέρβαση παρωχημένων αντιλήψεων για τους ρόλους άνδρα και γυναίκας, η συνυπευθυνότητα μέσα στον γάμο και η έμπρακτη στήριξη της οικογένειας από την Πολιτεία, την κοινωνία και την Εκκλησία αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την ελευθερία στο πεδίο της οικογενειακής ζωής και της τεκνογονίας.

8. Στο ζήτημα των αμβλώσεων υπάρχει η ανάγκη υπέρβασης της απλουστευτικής αντιπαράθεσης ανταγωνιστικών δικαιωμάτων και μετατόπισης του ενδιαφέροντος προς την ευθύνη ολόκληρης της κοινωνίας. Το αγαθό της ζωής είναι ιερό και απαραβίαστο για την Ορθόδοξη Εκκλησία. Ταυτόχρονα, όμως, η ποιμαντική της μέριμνα προϋποθέτει ουσιαστική στήριξη της εγκύου, της μητέρας και της οικογένειας, ιδίως όταν η απόφαση για άμβλωση συνδέεται με οικονομική, κοινωνική ή ψυχολογική πίεση. Η εκκλησιαστική μαρτυρία οφείλει, επομένως, να συνδυάζει τον απόλυτο σεβασμό προς το δώρο της ζωής με την έμπρακτη αγάπη.

9. Η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή δεν μπορεί να θεωρηθεί απλώς ως έναμέσο αντιμετώπισης της υπογεννητικότητας. Οι δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη ιατρική εγείρουν σοβαρά βιοηθικά ερωτήματα και απαιτούν διάκριση, υπευθυνότητα και σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ελευθερία των προσώπων και το νόημα της γονεϊκότητας. Η τεχνολογική δυνατότητα δεν ταυτίζεται αυτομάτως με το ηθικώς δέον. Η χριστιανική βιοηθική καλείται να αποφεύγει τόσο την άκριτη αποδοχή όσο και τη γενικευμένη απόρριψη,

διευκολύνοντας την ποιμαντική στήριξη σε ανθρώπους που συχνά βιώνουν επώδυνα την ατεκνία και καλούνται να λάβουν δύσκολες αποφάσεις. Οι σχετικές προκλήσεις εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο εμπιστοσύνης, ελπίδας και σεβασμού του μυστηρίου της ζωής.

